

Monogràfic

15 anys dels «Documents professionalitzadors»:

Recorregut, vigència i presència (?)

R eportatge

Laura Sayavera Basón

Ràdio Nikosia, El Llindar i Impulsem: l'educació com a antidestí

■ Laura Sayavera Basón, periodista i estudiant del grau d'Educació Social a la UB.

◀ **Foto:** Un grup de nikosians i nikosianes participa en la gravació del programa a ràdio Contrabanda.
Autoria: ASCRNSarrià 2018. Imatge cedida per l'Associació Cultural Casa Orlandai.

El reportatge que teniu a les mans posa el focus en tres projectes que, sense cap mena de dubte, materialitzen la definició d'educació social dels *Documents professionalitzadors*, amb l'exigència i les dificultats que comporta.

Per arribar a aquesta conclusió només cal escoltar Martín Correa-Urquiza, Vanessa Cayuela i Begonya Gasch, les veus que ens acompanyen en aquest recorregut. El primer és professor de la Universitat Rovira i Virgili i membre de l'equip tècnic de l'associació sociocultural Ràdio Nikosia, mentre que Gasch és directora general –i fundadora– de la Fundació El Llindar, i Cayuela, coordinadora de programes de la cooperativa d'iniciativa social Impulsem. Converso amb ells en moments diferents. «Els *Documents professionalitzadors*? No els coneixem», coincideixen a dir. Els espais de treball i reflexió col·lectius tenen un paper clau a l'hora de fonamentar la manera d'entendre el subjecte i l'educació que traspuen aquests projectes. «Tenim principis reflexius que venen de la psicologia i l'antropologia, però el que fem sorgeix d'una reflexió centrada en la dimensió social del patiment», remarca Correa-Urquiza, com a exemple. Tot i no tenir els *Documents* com a referència, la realitat és que els tres projectes treballen per donar resposta al desafiament que ja plantejava la doctora en Filosofia i Ciències de l'Educació Violeta Núñez: fer de l'educació un *antidestí*, és a dir, una pràctica que jugui, cas per cas, contra l'assignació certa d'un futur ja previst. L'autora, en la línia dels *Documents*, entén la tasca educadora com la recerca i obertura de llocs de valor social que possibilitin noves i múltiples articulacions socials dels subjectes. I això mateix promou l'oferta educativa de Ràdio Nikosia, El Llindar i Impulsem.

Ràdio Nikosia treballa en el camp de la salut mental a Barcelona i es defineix com un espai fonamentalment polític, de transformació social de la mirada que hi ha envers les problemàtiques mentals. «Quan la gent pensa en salut mental, encara la relaciona amb categories diagnòstiques i amb tota una sèrie de presumpcions sobre el patiment mental. Els diagnòstics acaben capturant la identitat de les persones, i el patiment social molts cops és més fort que el

A Nikosia no hi ha pacients ni diagnòstics, hi ha persones. El vincle s'estableix amb cadascuna d'elles i amb les seves particularitats i itineraris vitals.

que està vinculat a la suposada malaltia», explica l'antropòleg Martín Correa-Urquiza. En aquest sentit, a Nikosia els espais s'allunyen de la idea de la

terapèutica, ja que es creu que el veritable treball comunitari passa per desactivar les categories diagnòstiques com a element relacional. «Allà no hi ha pacients ni diagnòstics, hi ha persones. El vincle s'estableix amb cadascuna d'elles i amb les seves particularitats i itineraris vitals. Pensem que la salut mental va lligada a la possibilitat de generar vincle, de

manera que la persona relligui amb el món i trobi un nou lloc que li permeti sortir d'aquesta identitat social», conclou Correa-Urquiza.

Nikosia entén l'educació com la generació d'un context de possibilitats per acompanyar una producció col·lectiva de coneixement, la qual cosa implica habilitar espais de pregunta i habilitar en els altres la possibilitat de preguntar-se sobre les coses. «En salut mental, les persones han estat ensinistrades perquè no es facin preguntes i tenen una resposta totalitzant sobre el seu malestar, que és el diagnòstic. D'aquesta manera, queden exposades a la lògica dels altres i es veuen invalidades per parlar d'elles mateixes amb les seves pròpies paraules», afirma Correa-Urquiza. Nikosia, doncs, es defineix com un espai que ha de permetre habilitar, recuperar o repensar les possibilitats d'anomenar-se de cadascú. «És una mena de cirurgia epistemològica, es tracta d'obrir espais d'intervenció perquè puguin fer-se preguntes sense generar noves violències. Si algú assumeix el diagnòstic, no podem entrar a negar-lo, la qüestió és que cadascú es faci les preguntes quan pugui», subratlla.

La generació de vincles és fonamental en tots aquests processos i aquí l'assemblea hi té un paper clau. És un espai horitzontal, on la conversa gira al voltant d'una temàtica que algú ha suggerit. Per poder transformar-la en un programa de ràdio, és necessari generar un espai on tots els participants puguin fer ressonància amb aquesta temàtica, la qual cosa permet també que la persona que ha fet la proposta se senti reconeguda. A l'assemblea hi ha dos membres de l'equip tècnic que ocupen un lloc de referència –no de poder, subratlla Correa-Urquiza– i que hi són per sostenir aquest espai col·lectiu i

posar límits si cal. «El germen de tot plegat era obrir un espai perquè les persones amb diagnòstic poguessin dir-hi la seva, però això no surt automàticament obrint el micròfon, cal generar un espai de seguretat. El primer programa que vam fer tractava sobre la por. A l'assemblea, de sis persones, tothom va parlar, però quan vam anar a la ràdio, quatre d'elles s'havien preparat una definició de diccionari sobre la por. Buscaven acomodar-se al saber oficial i el seu propi saber estava amagat, aixafat, infravalorat», explica Correa-Urquiza. Calia veure, doncs, com afavorir que s'atreïssin a recuperar allò que havien dit a l'assemblea, un espai considerat segur. «Aquí mirem d'utilitzar el poder que tenim com a referents per generar aquesta idea d'autorització, i això que hem fet des del principi com a professionals s'ha anat transformant en la manera de fer de molts companys i companyes de Nikosia», diu.

Correa-Urquiza defineix Nikosia com un refugi. «És un espai segur, on cadascú pot ser i estar amb les seves singularitats, sense ser jutjats i més enllà de l'estat d'alerta constant en què es troben aquestes persones, en el sentit que sempre han d'anar amb cura perquè estan travessades per l'estigma», comenta. De vegades, també hi van persones que es troben en processos delirants. «Fa unes setmanes va venir un noi nou amb el seu pare. A l'assemblea hi havia unes 30 o 35 persones i el programa tractava sobre la discontinuació de la medicació. Algú va començar a parlar de les veus i, llavors, ell es va aixecar i va dir: 'A mi les veus em diuen que faci això'. I es va abaixar els pantalons. Des de l'equip tècnic no vam intervenir, ja que amb els anys hem après la importància de fer-se a un costat i de sostenir amb la mirada. La companya que estava parlant va preguntar al noi si estava bé i l'assemblea va continuar. Ell, però, es va abaixar els pantalons fins a tres cops. Va ser molt interessant l'acollida del grup, perquè una altra companya també va intervenir parlant amb ell de tu a tu, cuidant-lo, a diferència de com s'actua en un hospital psiquiàtric, on la lògica seria reprimir-lo», explica Correa-Urquiza. La política és de no-intervenció, però això no implica no posar límits. «Si es produeix una desigualtat, intervindrem, però si no, es tracta de sostenir per facilitar que puguin fer-se forts en la possibilitat de cuidar els altres», rebla.

Tot i entendre Nikosia com un refugi, la vinculació amb la comunitat és fonamental. «Treballem amb una lògica exogàmica, en el sentit de no quedar-nos en el gueto i sortir cap a fora. La idea és vincular-se amb la societat més enllà de les etiquetes», assenyala Correa-Urquiza. En aquesta línia, quan es convida algú de fora, es fa per obrir un espai a altres persones o col·lectius

Treballem amb una lògica exogàmica, en el sentit de no quedar-nos en el gueto i sortir cap a fora. La idea és vincular-se amb la societat més enllà de les etiquetes.

amb una necessitat o reivindicació, com ara els manters o el col·lectiu LGTBI. «Això ajuda a transversalitzar la demanda, perquè no es tracta només de les persones amb un problema de salut mental. Vivim en una societat heteropatriarcal que defineix una manera

de ser i d'estar-se en el món, de manera que tota la resta és entesa com a disfuncional en relació amb aquesta lògica», afirma l'antropòleg. Nikosia és un espai permeable, obert a la comunitat, i qualsevol persona que vulgui hi pot anar. «Fa uns dies, al vespre, van trucar al meu telèfon, que és de Nikosia també, i jo estava esgotat. Vaig contestar amb des-

gana i una persona, plorant, em va dir que feia dues setmanes que intentava trucar i havia pogut fer-ho en aquell moment. Cal tenir la capacitat d'acollir i de fer sentir bé les persones que, en aquesta situació, de sobte són capaces de dur a terme un petit gest», diu Correa-Urquiza.

Pel que fa al vessant més individual, Nikosia treballa a partir del desig. «Normalment, es fa des de la prescripció: et diuen el que has de fer per ser normal. A nosaltres ens interessa allò que porta la persona. La qüestió és quines coses de tot allò que porta ens poden servir per començar a estirar d'aquest fil, ja que això la lliga al món», subratlla l'antropòleg. Posa com a exemple el cas d'un home que mai no parlava amb la resta i, quan ho feia, es referia a una pel·lícula de manera descontextualitzada. «Li vam proposar fer una secció dins del programa, plantejant-li la possibilitat d'anar al cinema per veure pel·lícules i comentar-les. La qüestió era ajudar-lo a trobar un lloc que li donés amarratge i li permetés obrir-se a allò col·lectiu a partir de la construcció d'allò singular», diu. Es tracta, segons Correa-Urquiza, de possibilitar que construeixin una altra identitat, encara que sigui fluida, un lloc des del qual presentar-se al món. «Ara farem un programa de ràdio sobre el lloc que ocupa la vellesa en la societat contemporània i ens traslladarem al casal de gent gran del Pati Llimona per dialogar amb ells. És aquesta idea de pensar com vincular-se amb allò social permanentment i utilitzar la ràdio com a eina», manté.

Nikosia gestiona també un club social i, a partir d'aquesta experiència, va néixer la Xarxa sense Gravetat, un projecte que els ha permès traslladar la seva lògica de treball als tallers que fan als centres cívics, oberts al barri. La idea és descolonitzar la persona de tot criteri clínic. «Vivim en una societat on tot està compartimentat, la qual cosa molts cops té a veure amb les necessitats de gestió de les administracions. Es tracta d'intentar que això no envaeixi les pràctiques i evitar que es generin aquests compartiments, que són encara més guetificants i generen un altre tipus de sofriment. La clau, de nou, és generar un espai segur amb una excusa –que pot ser la ràdio, la pintura, la filosofia...– i estar junts produint alguna cosa més enllà de l'encotillament en el qual et situa la societat», explica Correa-Urquiza.

Tot plegat és un treball exigent que, com assenyala l'antropòleg, requereix «presència, cos i pensament». «Molts cops es tendeix a emparar-se en protocols i normatives, de manera que el treball social s'enquista en fórmules donades, i els professionals buiden les pràctiques que produeixen d'ells mateixos, i esdevenen distribuïdors de recursos o reproductors d'un protocol», destaca Correa-Urquiza. L'antropòleg adverteix del risc de deixar-se envair per la lògica de la gestió en les pràctiques quotidianes. «Com a servei públic que és, hem de complir els protocols del club social, necessitem fons i entenem aquesta lògica. Ara bé, hem de pensar com evitar que això que ens ve donat com una ordre, i que han organitzat gestors, no capturi la nostra pràctica», assenyala Correa-Urquiza, que subratlla la dificultat de no deixar-se ofegar per la burocràcia. «Tenim un bon projecte i podria aconseguir més coses, però no és el nostre punt fort. Hem tingut dificultats per aconseguir fons que permetin sostenir la nostra estructura», afirma.

Nikosia, doncs, és un espai amb molta intensitat, on passen moltes coses, i per això l'equip tècnic recorre a una mirada externa que els ajudi a pensar com els travessa tot plegat. «Dediquem els matins dels dimecres a reflexi-

Vivim en una societat on tot està compartimentat i molts cops aquest fet té a veure amb les necessitats de gestió de les administracions. Es tracta que això no envaeixi les pràctiques.

Perquè els joves ocupin el lloc d'aprenent, primer se'ls ha d'oferir aquest espai i, després, ha d'haver-hi tot un procés personal que els permeti sortir del lloc de víctima.

onar i, de tant en tant, una psicoanalista ens ajuda a mirar des de fora què estem fent i com ens sentim amb allò que estem fent», explica l'antropòleg.

L'assemblea esdevé, a més, un espai d'avaluació participativa permanent, que –en paraules de Correa-Urquiza– permet donar resposta «a la necessitat d'elaborar els processos d'allò que va passant, llimar angoixes i veure cap a on redirigir coses». «Cada dos mesos parlem de com va tot, de com estem, dels conflictes que han sorgit i de quines coses hem de millorar», comenta. Tot

plegat, sense deixar de banda les enquestes per avaluar els projectes, necessàries per donar resposta a la burocràcia a la qual es feia referència.

ACOMPANYAMENT SUBJECTIU

De la importància de situar el subjecte en el centre de l'acció educativa i respectar el seu temps i espai, en són molt conscients també a El Llindar, una escola de noves oportunitats per a adolescents i joves que té la seu a Cornellà de Llobregat. «Treballem amb nois i noies centrifugats de sistema educatiu de la pitjor manera possible, amb una ferida molt potent de l'escola, i el fet de recuperar la capacitat de pensar que es pot ser algú en aquesta vida és complicat i requereix temps», assenyala la directora general de la Fundació, Begonya Gasch. Com ella explica, aquests joves difícilment ocuparan el lloc d'aprenent si no es treballa amb ells d'una altra manera. «Són víctimes, com a mínim del sistema educatiu, però per poder ocupar el lloc d'aprenent, primer se'ls ha d'oferir aquest espai i, després, hi ha d'haver un procés personal que els permeti sortir del lloc de víctima, per poder fer-se responsables d'allò que els passa», reflexiona. Això requereix un desplegament que a El Llindar anomenen *acompanyament subjectiu*, en el sentit que el subjecte es troba al centre. «Tots els itineraris es proposen al voltant del temps de cada adolescent, que la majoria de vegades no es correspon amb el de la nostra institució i, encara menys, amb el de l'administració», subratlla.

▼ Foto: Un grup de joves d'El Llindar en un moment de descans. Autoria: Fundació El Llindar.

Cal tenir en compte que l'oferta formativa d'El Llindar es vehicula a través d'un concurs públic i això té rellevància. «Ens remet a una manera de fer burocràtica i mercantilitzada, ja que el criteri que preval és el preu, i durant aquests anys ens ha obligat a pensar com transgredir l'encàrrec que ens feia la mateixa administració, de control i aparcament d'uns joves considerats bojos i delinqüents», remarca Gasch. D'entrada, el projecte està pensat perquè, un cop prenen la decisió d'entrar a El Llindar, es posi en marxa el desig d'aprendre. «Podem fer-los una oferta, però ells l'han de voler acollir i escollir. La gran feina que fem és, justament, que puguin posar-se en disposició de fer un procés d'aprenentatge, tenint en compte que, en general, han de dedicar l'energia a sobreviure i a defensar-se», explica la directora. L'equip educatiu

Els itineraris es proposen al voltant del temps de cada adolescent, que molts cops no es correspon amb el de la nostra institució i, encara menys, amb el de l'administració.

treballa de forma col·laborativa i destina molta part del seu temps a pensar la millor manera d'acompanyar-los. «La nostra oferta requereix itineraris llargs, d'una mitjana d'entre dos i quatre anys. Recuperar la identitat d'aprenent, si l'han tingut, és complex i requereix adults humanament ben preparats i amb les competències tècniques adequades per a la formació que han d'impartir», destaca.

Efectivament, com remarca Gasch, treballar amb adolescents que arriben enfadats i sotmesos al jou de les etiquetes requereix no només bona voluntat, sinó una mirada reparadora. «Sempre diem que a El Llindar circula molt de desig i que hi ha un clima que cuida, la qual cosa permet que aquests i aquestes adolescents que venen tan ferits sentin que aquí tenen un bon lloc. Això

no vol dir que no hi hagi dificultats, però aquesta és la clau: oferir-los una mirada, un temps i un lloc diferents», explica. Segons Gasch, aquest procés de consentiment de l'acte educatiu i la generació de vincle es treballen «a temps i a destemps», amb una mirada, una paraula, un gest, un no... «Tenim molts espais de conversa, de posar paraules, quan l'adolescent ho necessita o

A El Llindar circula molt de desig i hi ha un clima que cuida, la qual cosa permet que aquests i aquestes adolescents que venen tan ferits sentin que aquí tenen un bon lloc.

està disponible i no quan toca al currículum», diu. Des del seu punt de vista, acompanyar aquests nois i noies implica molta disponibilitat, generositat i contundència. «Acompanyar no és anar al davant dient imperativament què s'ha de fer, ni al darrere deixant caure, sinó al costat i amb el temps de l'adolescent, que no és el nostre», subratlla. Molts joves acaben ocupant aquest lloc d'aprenent, però d'altres no poden. «Hi ha impossibilitats i s'ha d'acceptar. És possible que ara no sigui el moment d'aquesta persona, però potser d'aquí a uns anys les coses canviaran», rebla Gasch.

La manera de treballar d'El Llindar requereix flexibilitat –que no vol dir permissivitat, matisa la directora– i aquesta és una de les claus de l'organització. «Hem d'estar disponibles per als 470 llocs que es poden ocupar, que són tots els nois i noies que tenim aquest curs escolar, i amb cadascú fem un treball artesanal, mai no està predeterminat. Per a alguns, El Llindar és un

trampolí, perquè tasten què vol dir ocupar el lloc d'aprenent i marxen a la formació ordinària. Per a d'altres, és la seva trajectòria professionalitzadora, ja que després s'incorporaran al món laboral. I, finalment, hi ha joves que el consideren un bàlsam, un lloc amable on aixoplugar-se durant uns anys de la vida i poder recuperar la idea que són importants per a algú. I qui sap els efectes que pot tenir en el futur haver-te trobat amb algú que et mira, t'escolta i et respecta», reflexiona la directora.

El fet de situar els nois i noies al centre, amb les seves dificultats, fa que els espais de treball metodològic siguin un pilar bàsic de la política educativa d'El Llindar, ja que permeten que l'equip pugui treballar de manera col·laborativa per transformar les queixes dels professionals en una bona resposta. «Es tracta de veure què hi ha darrere de la conducta que ha motivat la queixa, què obstaculitza que un jove pugui ocupar el lloc d'aprenent i, llavors, construir estratègies col·lectives», comenta Gasch. L'equip d'El Llindar treballa conjuntament cada setmana a partir de la construcció de casos, un espai on compten amb la col·laboració de dos professionals externs que aporten una mirada de la subjectivitat. També hi ha les triangulacions, espais individuals que els permeten parlar de les dificultats o interrogants que puguin sorgir en el dia a dia. El treball col·laboratiu s'estén a la relació amb els serveis de l'entorn on estan presents els joves –com ara les escoles–, amb la voluntat de pensar conjuntament quina és la millor manera que té cadascú d'acompanyar-los. «Tots aquests espais de treball ens recorden que els recorreguts educatius no són lineals i que l'autoritat ens l'hem de guanyar. Saber ocupar el lloc de professor no és senzill i això no ho dona una titulació», manté la directora.

Els espais de treball i reflexió representen també la voluntat d'allunyar-se de la inèrcia en què tota organització es pot acabar instal·lant. «És una feina molt exigent perquè cada adolescent ve amb els seus assumptes i suposa un esforç centrar-se a fer una oferta formativa i d'acompanyament per a cada jove, en comptes de sotmetre's a un protocol. Crec que el que ens fa sortir de la inèrcia és el desig, la passió i el fet que cada dia, amb les seves dificultats, l'organització es posa en marxa per servir al seu propòsit. Això no vol dir que no hi hagi determinats paràmetres, però si posem en primer pla la norma, ens veiem abocats a la inèrcia», afirma Gasch. La directora d'El Llindar destaca que el treball de l'entitat passa també per no deixar-se aixafar per les lògiques d'una administració «burocràtica, simplista i protocol-

L'oferta educativa d'Impulsem es fa a partir de la motivació inicial de la persona i des d'un procés d'acollida, vinculació, límits i diàleg, que es consideren valors clau.

lària, que té els seus temps i fa que tot el que queda fora de la norma no encaixi». «A tot plegat cal sumar-hi la cultura de l'evidència, del rendiment i dels resultats, una impossibilitat contra la qual hem de lluitar contínuament», subratlla. En aquest sentit, i posant el focus en l'avaluació, El Llindar ha de complir els requisits que li demana l'administració per poder rebre finançament, però circula més la idea d'explorar, investigar i coproduir. «Aquesta lògica –que implica pensar, actuar, reflexionar i tornar a pensar– condueix a una avaluació continuada, perquè permet anar introduint constantment elements de millora», conclou Gasch.

UNA PORTA OBERTA

El Llindar es basa en l'experiència, i els joves aprenen treballant, tal com passa a Impulsem, una cooperativa d'iniciativa social situada a Barcelona que es dedica, entre altres coses, a la construcció d'itineraris d'inserció sociolaboral personalitzats. «La nostra oferta educativa es fa a partir de la motivació inicial de la persona i des d'un procés d'acollida, vinculació, límits i diàleg», subratlla Vanessa Cayuela, coordinadora de programes. No és cap casualitat, doncs, que la porta d'Impulsem estigui sempre oberta. Això vol dir que les persones que decideixen entrar-hi tenen la voluntat de formar-se i estan motivades per accedir a algun dels recursos educatius que els poden oferir. D'altra banda, i en relació amb el procés d'acollida, la porta està oberta per entrar a Impulsem, però també per sortir-ne i tornar a entrar-hi més endavant. «Potser ara no és el moment, però tornaràs a entrar quan vulguis perquè la porta sempre estarà oberta», destaca Cayuela. L'equip tampoc no perd de vista la importància que té per al treball educatiu el fet d'establir límits. «Hi haurà un moment en què t'hauré de dir que no i serà un no, però t'escoltaré en aquest no i podem dialogar i arribar a un acord», explica la coordinadora.

Impulsem rep un miler de preinscripcions anuals, tant de joves com d'adults, i moltes arriben a través del boca-orella. La metodologia de l'entitat

▼ Foto: Joves que s'estan formant a Impulsem treballen en el projecte de dinamització de dos espais del barri barceloní del Raval. Autoria: © CCCB, Pau Fabregat, 2021.

en relació amb el procés formatiu gira al voltant de l'entorn real de treball, l'aprenentatge significatiu i l'experiència. La coordinadora posa com a exemple un dels treballs que ha fet recentment el grup de pintura. Les persones que s'estaven formant havien de pintar el pis d'un home atès per la Fundació Roure, on treballen amb persones grans en estat de solitud. La presidenta de l'entitat va visitar Impulsem i els va explicar la feina que fa la Fundació i també el motiu de la intervenció. «Aquí ja s'estableix una relació important, perquè hi ha persones al grup de pintura amb necessitats que la Fundació Roure pot arribar a cobrir. L'alumnat, a més, pot aplicar en un entorn real de treball allò que està aprenent i entén que aquesta intervenció té un retorn social. De vegades tenen moltes necessitats i d'aquesta manera veuen que, malgrat tot, poden donar alguna cosa i fer feliç una altra persona», explica Cayuela.

La metodologia de treball d'Impulsem, doncs, no es pot deslligar de l'acció comunitària, que Cayuela vincula amb la generositat. «Quan treballes en xarxa, has de ser conscient que estàs donant el teu temps i les teves idees i fer-ho sense esperar res a canvi. Molts cops, però, quan aportes una idea, sí que hi ha un retorn i, a partir d'aquí, neix una actuació comunitària que pot tenir im-

pacte en les persones amb les quals treballes i en el territori, que és l'objectiu que perseguim», afirma. Es tracta, en definitiva, de donar oportunitats, i aquí se situa la feina que les persones participants del curs de pintura d'Impulsem han fet també per a l'òpera comunitària del Liceu. «En la vinculació comunitària trobes uns valors que són molt potents per a ells, com ara cohesió social, enxarxament i sentiment de pertinença», destaca Cayuela. En aquest cas, la feina feta tindrà un retorn, ja que les persones participants visitaran el Liceu i faran una petita formació a mida amb els professionals que hi treballen.

En la mateixa línia, la coordinadora posa com a exemple l'experiència que Impulsem, la cooperativa d'arquitectura i urbanisme Voltes i el CCCB van posar en marxa l'estiu passat. En aquest cas, un grup de joves que havien

fet una formació de dinamització comunitària van fer un diagnòstic per veure com es podien facilitar dinàmiques positives i de relació als jardins de Sant Pau del Camp i a la plaça de Joan Coromines, al barri barceloní del Raval. A partir d'aquí, van dissenyar i fabricar dos elements constructius que ara es fan servir al Banc de Recursos de Ciutat Vella, des d'on proporcionen

La porta d'Impulsem està sempre oberta per poder entrar-hi, però també per sortir-ne i, si cal, per tornar a entrar-hi més endavant si ara no és el moment.

materials a les entitats del districte perquè puguin fer les seves activitats. El projecte tindrà continuïtat i les mateixes entitats treballaran ara amb cinc escoles de primària i dos instituts per detectar quines necessitats tenen aquests dos mateixos espais en relació amb els jocs infantils. A partir d'aquí, les escoles dissenyaran els elements que considerin i els estudiants i les estudiants de secundària els construïran.

L'equip educatiu d'Impulsem es reuneix quinzenalment per fer el seguiment dels casos que porten i en les trobades hi participen pedagogs, educadores socials i psicòlogues. Les estratègies de treball, doncs, s'estableixen des d'un punt de vista interdisciplinari. Aquestes reunions, juntament amb les que es fan mensualment en l'àmbit del centre i els espais de coordinació per programes, permeten fer el seguiment dels objectius establerts i es completen amb les enquestes de satisfacció de les persones participants. Com en

el cas de Nikosia i El Llindar, els professionals i les professionals d'Impulsem també topen amb dificultats que afecten les persones i que responen a problemes estructurals, com ara el fet de no poder regularitzar la situació administrativa –amb les impossibilitats que això genera– o accedir a un habitatge. Cayuela apunta que, en aquests casos, les entitats només poden posar pegats i fer contenció. «Són problemes que s'han d'atacar des de l'administració pública i que cada cop s'agreugen més», subratlla. Com diu el refranyer: qui tingui orelles que hi senti. **Q**

SELECCIÓ BIBLIOGRÀFICA

- Impulsem [en línia] <<https://www.impulsem.org/>> [Consulta: 28 de setembre de 2022].
- El Llindar [en línia] <<http://www.ellindar.org/>> [Consulta: 28 de setembre de 2022].
- Ràdio Nikosia [en línia] <<https://radionikosia.org/>> [Consulta: 28 de setembre de 2022].

CITA ARTICLE

SAYAVERA BASÓN, Laura. «Ràdio Nikosia, El Llindar i Impulsem: l'educació com a antidesestí». *Quaderns d'Educació Social*. Col·legi d'Educaadores i Educadors Socials de Catalunya. Núm. 24 (desembre 2022), p. 34-47.

RESUM

El reportatge posa el focus en tres projectes que materialitzen la definició d'educació social dels *Documents professionalitzadors*. Ràdio Nikosia, El Llindar i Impulsem generen contextos de possibilitats per afavorir la promoció social de les persones, un treball exigent que no escapa a les dificultats.

Paraules clau: educació social, documents professionalitzadors, promoció social

ABSTRACT

This article focuses on three projects that embody the definition of social education included in the professional standards documents. Radio Nikosia, El Llindar and Impulsem generate contexts of possibilities for encouraging the social improvement of people. This is a demanding task not without its difficulties.

Keywords: social education, professional standards, social improvement